

מבעד למסורה

ושעורים בהסתכלות

כך דרכו של עולם: כל הסנדלרים הלכים יהסים ור' עזמות שיש לו ב"ה ואניה משלו

"קרניאולה" המובילה את ארץ ישראל אל הקונגרס — יושב במחילה בבית-הללו נסעים לוינא לשמחתה ובהנ"הות ואיתי עזבו לאנהות.

משעמם, וריק אצלנו, כמח בהצ"נת "הצום יעקב" בשבוע זה, כי נת-דוקנה המערכת שלנו יממנהליה ומעורביה האחראים והכלתי אחראיבי דגן יצא לרשת את מקומו של ויצמן ש"נתפטר" מהדש בדאר-היום, ממש כהתפטרותו של בן-אב"י ודיונגוף (ולא יל דיונגוף הקטן בבית-הכרם!), אלמאליה שגן בעל פה את נאומי נורי דוי כדי לשאתם בועדת הספרדים בוינא- ומכל גדולי הדור שבמערכת נשאר לנו לפליטה ולברכה רק המחלק הבוכרי החדש המכבד את "דאר-היום" בגרונו — כנגד אוננו של בן-אב"י ויהונו של בן-אב"י — ושהעלה את מכירת העתון עשרת כוונים (יותר אפילו מעזמות), בקראו בקול גדול ומזועזע: "דאר-היום" ! "דו — א — ר !"

גם עורך "הארץ" אסף לתוך איתחתו את 152 הקולות העלובים שקבל מתוך עשרת אלפים השוקלים הכלליים בארצנו ותלך לנסות את "מולו" שם בוינא כדי להשיג מנרם-

גם בית-הכרם נתרוקן כמעט מבעלי הכרם והתריסין והיתת הרוחה במכר נית הזמנית ובעלת-הקפיצים, ומלחן יוז הוצג ממש ככלי ריק אין פקיד בו- נסע זן-פריולטר, ואחריו המזכיר הכללי שלקח עמו את השמש הראשי, את מיכאל מזרחי, בעל הספתורים הנוצצים — אל הקונגרס, כאורה גובראין יהודאין: מקודם נוסע ה"לבי", אחריו הנבאי עם השמש...

שאלתי בשבוע זה את אחד הנערים מהפקידים הצעירים של מלון יוז, בשעת טיולו בפרוהור האדוד, מפני מה לא נסע גם הוא אל הקונגרס? — אינני שמש! — היתה תשובתו הקצרה.

בקצור, פנה זיוה פנה הדרה של עירנו, מחמת שיצאה בשבוע זה "פני" הישוב והסר רק מרדכי אבי-שאויל כדי להאין את כלם באניה על הכוכסה או על האכל והמצוין וכיחוד על הטלטולים של ה"שבטוד" הגדול (בס"ה שלשת אלפים טון!) בלב ים... נתרוקנה א"י והוכרזה "שביתת הנשק" לכל הקטטות והפוליטיקאות לחדש ימים עד שיהווו ה"מאכערס" מה קונגרס, מי על הסוס זמי מתחת לסוס; ולע"ע צויתי לתלמידי הטלסעים באניתי להתפלל תפלת-הדרך ולומר את ה"ויהי רצון" עד גמירא, שיוליכם לשלום ויצעידם לשלום ויגיעם למחוז הפצם ויצילם מכל סופה וסערה ומכל סיני פורעניות של ה"האקען-טשייניק" בתוך הקונגרס ו"האקען-קרייעער" בחוצות וינא, ואגב יעצתי להם לחזור על ומפטיר יונה, זכר לאניה שהפליגה וכיפו, ביום רביעי זה אחרי

הס ק נ ד ל שהיה בחוף יפו בשעת

הירידה באניה, ביחוד לאחד שהיא מלאה ב"ה יהודים של "אתה בחרתנו", יהודים מבדים ובעלי מ ש ק ל, כגון ה"בר-מול" שלנו מת"א, וכ"א מהנוס" עים הריתו שקול בעיניו כנגד אלף יהודים פשוטים כמונו בא"י ודגול מרכסת של אחב"י בנקמת- וכפי שספר לי רופא ידוע, אמר לו בדרך צחוק, כמובן, מזכיר של אחת הקונסוליות בעירנו מנותגיהויונת, שלו הבינו "ידידינו" הומו מוצאים עכשיו דרך לומר "בדרך שפטרני" מוגל הסהיוניה הא"י...

ועכשיו יש לי הצעה אחת ממושית: לערך מפקד בא"י ביום 18 לאוגוסט (יום הקונגרס), כדי לדעת כמה יהודים נשארו בארץ של א נסעו אל הקונגרס...

ובשעה שא"י נוסעת לחו"ל, כלומר לוינא ולפריז, בה בשעה נוסע הנציב החדש דרך טירול לא"י, ז"א בשעה שאחב"י לומדים פרשת "כי תצא" עובר הנציב על הסדרה "כי תבוא" — ולא נשאר כמעט מי שישכל את פני האורח הנשגב שלנו, חוץ מדיונגוף בת"א (לשם זה דחה, כנראה, את והתפטרותו) ור' עזמות, להבדיל. בירושלם...

שלשים יום קדם משמיעין על בואו של ה"משנה למלך" לארץ ור' עזמות ומתקדם אף הוא לדעת את סדר "קבלת הפנים" שתעשה לו, כדי לגלות טפח לתלמידיו ושני טפחים לתלמידותיו ולהגיד להם מראשית אהרית, כנהוג... צוהיה רבותי, פרשת "כי תבוא" של הנציב החדש: השליש הנוכחי, כידוע, יצא לקראתו

לפורט-פואד (לא לפורט-סעיד!), כדי להקביל פני חתן וכלה ולהובילם אהר כבוד עם כל הכבודה שלהם בלי עין הרע, לעיה"ק יפו- אומרים (בלי מר-כאות!) כי זוהי שושבינותו האחרונה בתור שלישי, כי את מקומו ירש החתן הבין-ציבא, מזרע היהודים, וסברא היא שהנציב החדש הוא קצת "הב-ראיסט", כלומר שלמד פעם "חוגש ורש"י"...

בקצור, כל הטרם ביפו יתזה כני הוג וכרגיל, ממש כמו אצל ה"רבי" שלנו, דהיינו: 17 יריות (בגימטריא טוב) ומגדלים פורחים באויר ירחפו מלמעלה והאופנים וחיות הקדש מ ש ל ה ס יאמרו: קהוש, קדוש, קדוש, כדרכם בקדש... וכידוע ליודעי-חן יש סדר ידוע בכניסה וביציאה- בכניסתו מהו אומר? — ברוד שפטרני מענשו של ים ומ"אנספקציה" של המלחים באניה- וביציאתו מהו אומר? — ברוד שפטרני מענשה של האני- ספקציה על החיילות והקלגסים ביכשה.

אגב נחלקו הדעות ונתערר פולמוס גדול בפמליא של מעלה, מי יעלה קדם ומי יורד קדם מהאניה, ואהרי שקלא-זטריא ארוכה וכהלכות "עולים ויורדים" החלט, "בקטן החל", ז"א, שהקטנים ירדו ותחילה אל החוף והג-דולים יעלו ותחילה אל היבשה.

ואחר יובילו את הזוג לתוך החופה אשר באהל- עאסימם מיפואם וראגיבנו איש-ירושלמנו, יקבלו את פני האורח ביפו ובירושלם, ויאמרו לו "סאלום, עאלא קייפאק" ובני-דודנו יעשו את הקידות וההשתחויות על חמצת ועל הלב ג' פעמים, כנגד זוג, ל"מגדוב"

שכהם... ובירושלם עיה"ק, אצל בית-הנתי-בות, יציג הראים את עצמו ויאמר: "אנא ראגיב!" ויקדם את פניו בפח ריק ובלי מים, ויגיש לו אלכום גדול מכל התגינות של המים בירושלם וזכ-כות בני-אדם על יד הברזים היבשים, כידוע...

ויודעי דבר מוסיפים כי לא יהיו ימים מועטים ותהיה ה ש ב ע ה, כמו שעשה "הרבי" שלש שנים אחד בואו לארץ, שם על ההר. ומניין, חושבים אתם, יודע אני את כל הפרטים האלה? לא "משם", אלא פשוט זוכר אני את כל הטרם מהנ-ציב הראשון ואין חדש תחת השמש האנגלי שלנו בארץ...

וכדי שלא אשכה, אספר לכם מיניה וביה, מעשה קטן ויפה, שספר לי בשבוע זה תלמידי מיפוז: אחד ומצעירי ה"בלוויוויים (אגודה ציונית מגרמניה) עלה במכונית מלאה, שנסעה מיפו לת"א ואמר לו הנג בעברית: — אין מקום ! וענה לו ה"בלוויוויים בגרמנית שלוו: — יא, יא, יא, א י י ו מקום, דאם ברויך איד" — (כן, כן, מקום אחר נחזין לי).

איני יודע אם ספרתי לכם כבר ע"א התייר האמריקאי משיקאגו ששלח עלי הקב"ה בשבוע זה- גו, גו, אל תשאלו!

הלמתי עמו מתחנת הרכבת אל העיר ועברנו ע"י ה"ברכה העליונה" והנה הופיע לנגד עינינו שלט ועליו כתוב בעברית, "רחוב ממילא" ובער-

בית (מס'אללאה). שאלני . היהודי בתמיה גדולה: על שום מה קוראים לרחוב זה "ממילא" ? והסברתי לו עפ"י דרך-הטבע, כדרכי, משום שהר חוב הזה נעשה ממילא: בנו בתים אחד גיסא ובתים מאידך גיסא ו מ מ י ל א נעשה רחוב- מתקיף האי יהודי אמריקאי ושאל: באי קא משמע לן? הן כל ההתובות נעשו ממילא- ותרצתי לו: הא קא משמע לן, לאפוקי מהרהובות הסמוכים כגון אלה שבגן אנטימוס, החוב בן יהודה ויתר הסימטאות המתברות אותם לר-חוב "אבינו מלכנו", שנעשו לא "ממיו-לא" אלא לכתחילה כדי שיוכלו להבי-פיל ולהשליש את מחיר המגרשים הריקים שבצדיהם ולמכר אותם במ-חיר שבעה פונט ותצי ה"פיק" (לא זה של ה"מזרחי" ובעל "מגד הרקיע" ויתר היהודים הקונים שם חלא יר-כיהו!..

זמכיון שאנו מטיילים עם יהודי אמריקאי וציוני נלהב משיקאגו, נד-ברתי בהברת "אחריות" בעירנו, השד-בה וגדולה מאד, שדרכה "להבטיח מות" לבריות, כמו שהיה אומר שלום-עליכם, ולקנות את כל צרכי המשרד — כך אומרים— רק "מידידתו" הידוע-ותהיוץ הוא, כי בן המנהל של החב-רה ידע רק אנגלית וכי ע"כ מחויב הוא לקנות אצל גוי.

ושואל ר' עזמות שאזה קטנה: וכי רק מפני שהערל נולד בראסואללאה או בבית-לחם או שם על הרי הלבנון מחויב הוא לדעת אנגלית ? והן אפשר שגם מי שנולד במאה-שערים או אפי-לו בבבדיצ'וב ידע אף הוא אנגלית

עד כדי לדבר עם בן המנהל? ואפשר סברא היא, שבן המנהל יהל לדעת גם "היברו" כדי לדבר עם לקוחותיו שהם רב מנין ורב בנין מאחזב"י, הא?

אנב, נודע לי כי והחברות האמרי-קאיות שלנו כגון: קתלית-ציון, הבנק האמריקאי ואותה חברת האחריות, מדפיסות את השיקים שלהם באנגלית טהורה וצורת אות עברית אחת "לר-פואה" בבחינת בלי-ראת ומל ימצא על השיקים האמריקאים — הכל בלשון היואנקים והדולרים... כנראה, שלא נשארו בדפוס ירושלם עיה"ק אותיות עבריות, אולי מפני עונת ה"שנוררות" שלפני ימים נוראים, כידוע, ואולי מפני שמתרחבו ב"ה העתונים היומיים שלנו ו"דאר-היום" המהודש בולע פשוט את כל האותיות העבריות.

חוששני מאד, שגם את שעוריי ההסתכלות שלי אהיה מחויב להדפיס עכשיו באנגלית או בצרפתית, כפי הצעת ז'בוטינסקי, או לכהפ"ח בעב"רית ובאותיות לטיניות מימין לשמאל כמו בלשכת והעתונות שלנו במלון-יוז...

* *

אדהכי להכי עברתי עם התייר שלי לפני בית-הדאר כדי להסתכל רגע אל מגדל השעון ההרש ויתר הכיפות, שנבנו כנראה עפ"י חקי ההנדסה של ליפתה ובית-דאג'אן. והנה עברו לפנינו שני יהודים ירושלמים טעוני משא כבד, שנכנסו לבית-דאר. מסתמא וחלכתי אהריהם בלויית האמריקאי שלי והנה פתח זה האחרון שתי עינים גדולות לקראת המחזה הנהדר שנתגלה לפנינו: שני היהודים הורידו מעל גבם שק מלא והוריקו אותו לתוך החור

של תיבת הדאר- וכשראיתי את סימן השאלת הגדולה על פניו הסכרתי לו כי אלה הם בעלי האינדוסטריה הכי גדולה שלנו בירושלם השולחים את פרי הפבריקא שלהם לחו"ל — מבתבי שנוררות...

פפץ האמריקאי שלי ממקומו כאלו עקצו עקרב וצעק חצי-יהודית וחצי-אמריקאית:

— ילכו השנוררים האלה לעבד בעמק או בכבישים כמו החלוצים! אני אשוב ל"אמוריקה" ואשתדל שלא ישלחו לכא אפילו "סענט" אחד לש-נוררים האלה! "ביי גוד!"...

— טע, טע, טע! — אמרתי לו — אל נא בקצפך ואל נא ברגוד, מי דיר סיד, עליך לדעת שלולא השנוררים האלה בירושלם, בחברון, בצפת ובטבריה לא היה קיום לישוב שלנו, ואלמלא הם לא היית נמצא עמשוי בירושלם...

זכירתם נגש אחד היהודונים הירו-שלמים שלנו ואמר לו ומתוך הקופי-ליש שלי:

— אין דבר, היהודים האמריקאים די עשירים ויוכלו לשלח דולרים לא"י. ומה הם ה"תקציבים" שלכם? האם זו לא "הלוקה" כשדרנית, וה"צ-רים" הנוסעים לקרן-היסוד ולקרן-הקיימת אינם שדרים ממין חדש ובלי פאות?

ואגב נתלהב גם היהודי השני והו-סיף כתנא דמסייע ליה:

— ומה? הממונים שלנו מתים בלא תכריכים והממונים שלכם בונים להם קומות בת"א ולכרטימבון! יהודי שנוחר מוציא על ניר זבולים 150 ג"מ כדי להכניס ריוח של חצי פונט ואנב נהנה גם בעל-הרפוס וגם סוחר הניר,

והכסף נשאר בירושלם ואתם מוציאים מא"י עשרת אלפים פונטים טבין ותקילין כדי להעשיר את אניות-חוץ (אפילו לא את האניה היהודית "פר-זיגנט ארטהור"), את מסלולת הברזל והמלונים שבתו"ל ושאר התענוגים שלהם, כדי להכניס את"כ שש מאות אלף פונטים ל"תקציבים". אמור מעתה כך הוא מסיים בנגון התרה, תקציבים והלוקה היינו הך...

היהודונים שלי נעלמו והאמריקאי עומד עדיין בפח פעור...

* *

ואלי דבר יגונב — פתנם זה גנב, כנראה, איוב מבן-אב"י — כי משל-מים למר ק—סקי משכרת חדשית של 80 פונט, דהיינו: ששים פונט לידו בירושלם ואת המותר סך 20 פונט מעבירים באפן אוטומטי בכל חדש על השבנו ל"פועלי ציון", כלומר להאינטרנציונלה בתו"ל.

משמע שההסתרות הציונית שלנו קבעה "תקציב" לאינטרנציונלה השמאד לית והזרנונית של 20 פונט לחדש...

* *

ובכל זאת, מקנא אני בבן-אב"י שלנו שיצא מכליו, נתמוגג כמים ונש"תפך כנהל ומאמרו הנלהב בשכרע זה ע"א "בשורת" אברהם-מטות (מברר-מטים בלע"ז). ואעפ"י שאני "ירוק" בכל ענין הירקון וטירון בכל שאלת המיט, אעפ"כ מאמין אנכי מכל הפז-מונות האלה רק את החצי, דהיינו שהיון דנן הניש נירות לממשלה ושלה מהנדסים וארדיבלים למוד ולשקול באמת-המים, ואולם החצי השניה בלבר "אמתחות מלאות כספים" והש-מליות ושאר, "בבא מעשיות" בירו-שלם — את זה יאמינו אחרים, מאמין

אנכי באמונה שלמה כי יהיו לנו מים מהירקון כשם שבאו לנו מים מהירדן ומארטם... וחושב אנכי, כי כל הטרם הזה של ר' אברהם-מטות הוא מעלח לשרוך עם ר' פנחס בן-יאיר וסגולה בדוקה להרבות את המו-הר מוצד אחב"י...

ועד שנזכה לתשמלות בעיה"ק, אולי היה רצוי שממשלתנו החביבה תתקן את החרך לבית-הכרם ולעיו-הכרם, אם לא בזכות ישראל למחז"ח בזכותם של בני-עשו העובדים במאות אוטומובילים עם תייריהם לעין-זכרם במשך השנה. ואולי הגיע הזמן למכור את ה"סכסוך" שבין המושל ובין ה"ראים בדבר הזכות של הדרכים. ובין שתי מילדות, אומרים חבריות, יוצא הולד בלי אף, ועד שיתפשו שני המושלים שלנו בדבר החרך לבית הכרם, נשבר לא רק הפח שבמכונית אלא כל עצי מולתינו — וכל מי שנסע פעם במכונית בית-הכרם בין בית המשוגעים והשכר-נה ביהוד אחד הסעודה, הוא פטור מחבוט הקבר...

ובכל זאת אין להתיאש רבותי ואין דרכי חלילה לנהג עצבות. וישישו בני-מעיי לקראת הידיעה המשמחת שבאה בעתונים ע"א פקודת אמרי להוציא מן הארץ או להעניש קשה את כל אלה שיתנגדו בפעל לציוניות ולעליה. עכשיו תתנשם אולי הצעת זנגביל ואני מנדב את אניתי לשם זה חנם אין כסף. אלא, מה יעשו לאלה שהם עושים מעשיהם ב"סתר"?...

* *

ולסוף תרשוני, רבותי, לתת "צביטה בלחי" שלר' עזמות בכבודו ובעצ' מו-איך אמר אותה פרופיסור? — אם אין אני לי מי לי?...

בשבוע זה קבלתי ע"י הדאר היר דעה ע"א חבילה מאמריקה. ישבתי עם הפלונית שלי ו"שברנו" את המח לדעת פשר והמשלה הזוה. אולי נתגלה איזה "דוד עשיר" באמריקה שמת והשאיר לנו ירושה, מי יודע? ומאי-דך גיסא, חשכתי אולי הזמין לי הקב"ה איזה "דייטש" כמו לשלום-עליכם הרוצה לשטות בי, ובינתים רצתי אל הדאר וכסרו לי — נחשו נא מה? — חבילה עבה וגדולה ובתור כה: ספר "דוד דוד ודורשיו" ויחד עם זה נמסרה לי גלויה, ובה כתוב לאמר: ניו-יורק, 1 יולי, 1925.

ידידי הנכבד! הנני שולח לכבודו את התורה הזאת ואקוה לה שתלמוד אותו ברוח טוב בחיים ושלום בלי צער כל ימי חייד, ממני המברך אותך בכל טוב סלה, אמן! ועל החתום:

אליה ב"ר אהרן זיסל פא ל ע ז. ובשולי הגלויה בא, כמובן, גם עיקר שכתתי: גם תודה לך בעד השעור "עזמות", מה מאד תתענג נפשי מכעד למסוה שאקבל ב"דאר היום" כדי שבוע בשבוע. ואם תפקוד אשלח לך-כודו את "תולדות השלמת האדם".

ועוד לטיפה אחת כמה מארץ קרה, ע"י גלויה מצוירה משויציה: למר עזמות רבן של כל בני הגולה וא"י, רבנו זמורנו אליפנז ומיודענו! הנני מתענג בימי חיפשתי מפריו בקריאת עזמות שליט"א ושולח לך מצלע "ההר הלבן" לרום הרי יהודה את ברכת שלומי.

ד"ר י. ס. עזמות